

Lillesand kommune

Lillesand kommune

LILLESAND KOMMUNE

Budsjett og økonomiplan
Kommuneplanens handlingsdel
2021-2024

Behandles av bystyret den 9. desember 2020

4. nov. 2020

Rådmannens forslag til økonomiplan 2021 - 2024

Statsbudsjettet

Ordførere sliper sparekniven

Forslaget til statsbudsjett øker ikke handlingsrommet ute i kommunene, snarere tvert imot, mener flere ordførere. Nå sliper de **SPAREKNIVEN**, og gjør seg klare til flere runder med budsjettforhandlinger.

«Vi regner med å måtte spare på hvert eneste kommunalprosjekt. Det lå inne allerede før forslaget til statsbudsjettet ble lagt fram, og forslaget står det forfattet», har Kåre Grotvold erklært for statsbudsjettet. Det kommer til å gjøre vondt, sier kommunestyreleder Tollef Nord.

Koronapandemien har gitt Våre kommuner, med sine rundt 400 000 innbyggere, store økonomiske utfordringer. Kommunen har hatt to store pensjonstilpasninger i løpet av sommeren. For 1. september hadde pensjonstilpasningen i Lillesand kommune minst 20 millioner kroner, følge kommunestyreleder.

Venter på koronasjekk
Selsk av regjeringen fortalte at vel 1,5 milliarder ble utbetalt til kommunene, vi ikke tok det så mye ut som vi tenkte. Dette selsk er ikke utbetalt, og det er også skrevet i statsbudsjettet som regjeringen har lagt til.

«For Moss så er det ambiguitet. Det er ikke utbetalt, og det er også skrevet i statsbudsjettet som regjeringen har lagt til. Men Moss er ikke utbetalt, og det er også skrevet i statsbudsjettet som regjeringen har lagt til. Men Moss er ikke utbetalt, og det er også skrevet i statsbudsjettet som regjeringen har lagt til.»

Han sier at de ikke vil tillegge utbetalingen, som er varsel om utbetaling. Han sier at de ikke vil tillegge utbetalingen, som er varsel om utbetaling. Han sier at de ikke vil tillegge utbetalingen, som er varsel om utbetaling.

Det lokale budsjettarbeidet vil bli svært stort, selv om ikke alle pengene ligger på bordet. «Vi vil beholde oss på flere endringer fram til den endelige budsjettvedtaket 17. desember, sier Tollef Nord.

Nullbudsjett i Askar
Og på tross av at Askar på sin side er i en vanskelig økonomisk situasjon, sier ordføreren.

Ordfører Marianne Tollerud (Ap) i Askar regner med å slippe kniven. Det vil gjøre vondt, sier hun.

Ordfører Steinar Pedersen (H) i Veggli regner med å slippe kniven. Det vil gjøre vondt, sier han.

Ordfører Lene Conradt (H) i Veggli regner med å slippe kniven. Det vil gjøre vondt, sier hun.

der mer enn innløst fra statsbudsjettet. «Men så langt er vi berget av andre innløst fra utbyttet av kommunene. Budsjetten mener folket er budsjettvinneren. «Folket på å bevare og skape nye arbeidsplasser er jeg glad for. Det er det som er viktigste. Kommunen er en vinnar, og oppstår av utbetalingene, er meget viktig for oss, sier han.

«Null forsvinner»
Nord i Askar ligger Veggli. Nord i Askar ligger Veggli. Nord i Askar ligger Veggli. Nord i Askar ligger Veggli.

«Vi står en vinnar, men det vil ikke være beredning over flere år. «Hvis det blir på og forventer at kommunene vil få budsjett for de neste årene, koronapandemien, koronapandemien, koronapandemien, koronapandemien.

«Hvor har noen utgifter? Det er ikke utbetalt, og det er også skrevet i statsbudsjettet som regjeringen har lagt til. Men Moss er ikke utbetalt, og det er også skrevet i statsbudsjettet som regjeringen har lagt til.»

Redusere på helsebudsjett
Helsebudsjettet i Våre kommuner har blitt redusert med 2,5 milliarder kroner, og det er også skrevet i statsbudsjettet som regjeringen har lagt til.

Ukas kommentar

Hvor god er kommuneøkonomien?

Kommunenes økonomi varierer så mye at både kommunalministeren og KS-lederen har **LITT RETT** når de beskriver to forskjellige virkeligheter.

Jan Inge Krossli, kommunalminister

«Som koronapandemien oppstår, sier Gram til NTB.

Bøge kan ha litt rett, fordi de dels befinner seg på to ulike nivåer - det nasjonale og det lokale. I makro kan det virke greit, i mikro er det mange steder leit. Det er 366 økonomiske virkeligheter i kommuner og fylker, og ingen kan lage budsjett med makrotall.

Og på makronivå er det imidlertid flere store MEN til Astrups selektive beskrivelse. Det er lett å legge sammen veksten i frie inntekter over sju år og få en høy milliardsum. Den sier ikke så mye. Den reelle veksten i prosent fra år til år forteller mer. Solberg-regjeringens første periode var det god vekst i kommuneskatten, men fra 2017 har den vært under 2 prosent og nærmer seg nullvekst.

Debatten om statsbudsjettet er også en kamp om virkelighetsbeskrivelse. Har kommunene vært god nok rustet økonomisk til å møte koronakrisen?

Kommunalminister Nikolai Astrup (H) fastholder at kommuneøkonomien er god. Regjeringen har prioritert kommunene gjennom flere år, sier han i sin budsjettpressemelding.

«De frie inntektene til sektoren er styrket med 25 milliarder kroner siden 2013. Kommunene har gode resultater de siste årene, tallet på kommuner i Røbek er lavt, sier Astrup.

Han mener det ikke er

I makro kan det virke greit, i mikro er det mange steder leit.

Og på makronivå må konklusjonen bli at kommunesektoren samlet ikke hadde gode økonomiske forutsetninger for å møte koronakrisen.

Det tekniske berogningsutvalget er arenaen hvor regjeringen og kommunesektoren - med ledende fagkompetter som medlere - skal prøve å bli enige om den økonomiske virkeligheten. TBUs rapporter er derfor et godt sted å starte jakten på sannheten om kommuneøkonomien - eller i hvert fall en balansert og saklig framstilling, uten for mye politisk retorikk.

TBUs seneste rapport fra juni peker både på at driftsresultatene har ligget over utvalgets anbefalte nivå og at resultatene har vært fallende de siste årene. Gjennom de gode årene har kommunene kunnet bygge opp sine disposisjonsfond. De er blitt doblet fra 22 milliarder kroner i 2015 til 60 milliarder ved utgangen av 2019.

«Selv om det er variasjon i størrelsen på disposisjonsfondene

Men virkeligheten er altså så forskjellig i de enkelte kommunene, at mange ikke kjenner seg igjen i beskrivelsen av kommunesektoren samlet.

Ved bare å ta ut Oslo, som hadde et godt resultat i 2019, forandrer bildet seg. Da synker snittet for resten av Kommune-Norge til et netto driftsresultat på 1,5 prosent - under TBUs anbefalte nivå. Det viser kommuneøkonomien i Kofring i juni.

250 kommuner hadde i 2019 et driftsresultat under 1 prosent. Det er hundre flere enn året før. Av disse hadde 78 kommuner så lite på disposisjonsfondet og så høy lånegjeld at KS in regnskapsundersøkelse konkluderer at de har lite økonomisk handlingsroms.

Men det er bare 12 kommuner på Røbek, så det kan ikke stå så dårlig til på kommunenivå heller. Det er regjeringens kronargument, og det er et godt poeng.

I fjor klarte de aller fleste seg med pengene de hadde satt til side i de mange årene. Men hvis inntektene

Kommunal Rapport

Stilling ledig | Abonner | Ann

ØKONOMI | NYHETER
Viken går for nullbudsjett i 2021

NYHETER
Kommunene får 7,3 milliarder ekstra i koronahjelp neste år

NYHETER
KS-leder: Fortsatt usikkerhet korona-tap

ARBEIDSLIV | NYHETER
Frykter stengt legevakt

NYHETER
Rapport: Korona koster kommunene milliarder kroner

KS-leder: Fortsatt usikkerhet korona-tap

Smittetrykket framover vil avgjøre hvor stor kommunenes og korona-regning blir, konstaterer KS-leder Bjørn Arild Gram.

Rapport: Korona koster kommunene milliarder kroner

Koronapandemien vil koste kommuner og fylkeskommuner 14 milliarder kroner i 2020, ifølge en arbeidsgruppe med medlemmer fra KS og seks departement.

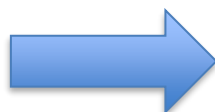

Hovedlinjer i økonomiplanen

- Redusert ambisjonsnivå i investeringsbudsjett
  - Investeringer til skole
  - Sum investeringer bør ytterligere ned
- Økt eiendomsskatt, men kun i 2021
- Ikke rom for nye tiltak/utvidet tjenestetilbud
- Nye innsparingstiltak i organisasjonen, til sammen 18 mill. kr
- I balanse, men bruk av fond

Kommuneplanen skal gi føringer til økonomiplanen

Følges opp i økonomiplanen med mål og økonomiske prioriteringer

Satsingsområder, mål og strategier

1. Identitet og bærekraftig utvikling
2. Folkehelse, livsmestring og tilhørighet
3. Organisasjon for fremtiden

1. Identitet og bærekraftig utvikling

- Videre utbygging av vann- og avløpssystem, herunder tiltak for klimatilpasning
- Klimavennlige formålsbygg
- Revidere arealplanen
- Helårs gågate
- Utarbeide klima, miljø og energiplan

2. Folkehelse, livsmestring og tilhørighet

- Temaplan for barn og unge
- Videreutvikling av skolestruktur
- To nye gymsaler
- Turnhall/skytebane
- Skolehelsetjenesten videreføres på samme høye nivå som i 2020
- Kommuneplan for sykkel
- SIO (Statlig finansierte omsorgstjenester ut 2022)
  - Kommunen har et høyt nivå og god kvalitet på omsorgstjenestene.

3. Organisasjon for fremtiden

- Innbyggerperspektiv
- Samskaping
- Arbeidsmiljø
- Internkontroll, kvalitetssystem
- Tjenesteutvikling
- Digitalisering
- Heltidskultur
- Lillesand 2024

Plan- og utviklingsoppgaver

Plantype og navn	2020	Vår 2021	Høst 2021	Vår 2022	Høst 2022	Vår 2023	Høst 2023
Planer/strategier og utviklingsoppgaver							
Identitet og bærekraftig utvikling							
Arealplan, planprogram + plan*							
Klima- miljø og energiplan**							
Reiselivs-/opplevelsesstrategi**							
Kommunedelplan trafiksikkerhet*							
Folkehelse, livsmestring og tilhørighet							
Rammeverk for livsmestring og læring i barnehage og skole*							
Temaplan barn og unge							
Kommunedelplan sykkel**							
Kulturplan*							
Veteranplan**							
Alkoholpolitisk plan*	Vedtatt						
Vold i nære relasjoner*							
Organisasjon for fremtiden							
Lillesand 2024*** (Utviklingsprosjekt)							
Arbeidsgiverstrategi **							
Digitaliseringsstrategi*							
Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse*							
Beredskapsplan* (overordnet plan for kriseledelse)							

Tjenestenivået fra 2020 opprettholdes

- Sektor for skole og barnehage og sektor for helse og kultur kompenseres delvis for økning i demografiutgifter.
- Bemanning i grunnskole endres i tråd med endringer i elevtall
- Bemanning i barnehagene endres i tråd med barnetall
- Økte stillinger innen helse og omsorg som følge av vekst i antall eldre og ressurskrevende brukere. SIO
- De frie inntektene fra skatt og rammetilskudd endres i tråd med forutsetningene i statsbudsjettet.

Ambisiøs investeringsplan i perioden

- Vann og avløp (242,8 mill. kr)
- Barneskole sentrum (100 mill. kr)
- Ny gymsal Tingsaker og Borkedalen (62,4 mill. kr)
- Ferdigstillelse turnhall med skytebane (22,4 mill. kr)
- Boliger rus/psykiatri (27 mill. kr)
- Boliger sosial/flyktning (18 mill. kr)
- Styrking av sentrum (14,5 mill. kr)
- IKT (38 mill. kr)
- Bredbåndsutbygging (5,2 mill. kr)
- Kommunale bygg div prosjekt (41 mill. kr)
- Kommunalteknisk – div prosjekt (24,7 mill. kr)

Oppgradering av sentrumsskoler

- Forventet avklaring om skolestruktur i sentrum før sommeren 2021
- Stor usikkerhet om kostnader
- 100 mill. kr. er lagt inn med start i 2022

Finansielle måltall:

- Rådmannen fremmer en sak i desember om nye finansielle måltall i tråd med den nye kommuneloven:

Nøkkeltall	Mål (2020-2024)	Mål langsiktig
Netto driftsresultat i pst. av driftsinntektene	0,5 %	1,75 %
Disposisjonsfond i pst. av driftsinntektene	5 %	10 %
Netto lånegjeld i pst. av driftsinntektene	150 %	120 %

- Bystyret må selv ta stilling til grad av måloppnåelse på kort og lang sikt, og hvordan realisere målene i økonomiplanperioden.

Mål netto driftsresultat

Mål:

Kommuneplan: Netto driftsresultat på 2 % av brutto driftsinntekter

Forslag til finansielt måltall: 0,5 % (på lang sikt 1,75 %)

Resultat:

	2020	2021	2022	2023	2024
Netto driftsresultat (mill. kr.)	4,8	-6,5	3,2	-17,8	-4,8
Netto driftsresultat (% av brutto driftsinntekter)	0,5	-0,7	0,3	-1,9	-0,5

Utfordring:

Netto driftsresultat lavere enn målet om 0,5 %.

Marginalt med sikkerhetsmargin for å møte uforutsette utgifter, økte finansutgifter og å skape handlingsrom.

Mål disposisjonsfond

Mål:

Kommuneplan: Disposisjonsfond utgjør **minimum 5 % av brutto driftsinntekter**

Forslag til finansielt måltall: 5 % (på langsikt 5-10 %)

Resultat:

	2020	2021	2022	2023	2024
Disposisjonsfond (mill.kr)	44,6	41,2	47,7	33,8	33,2
Disposisjonsfond (% av brutto driftsinntekter)	4,8	4,3	5,1	3,7	3,6

Utfordring:

Å bygge opp disposisjonsfondet til å utgjøre 5 –10 % av driftsinntektene. Disposisjonsfond er kommunens økonomiske reserve.

Mål gjeld

Mål:

Kommuneplan: Langsiktig lånegjeld uten pensjonsforpliktelser skal utgjøre 120 % av brutto driftsinntekter

Forslag til finansielt måltall: Netto lånegjeld 150 % (på langsikt 120 %)

Resultat:

	2020	2021	2022	2023	2024
Netto lånegjeld (mill. kr)	1 374	1 453	1 606	1 601	1 614
Netto lånegjeld (% av brutto driftsinntekter)	147	153	171	175	176

Utfordring:

Jo høyere lånegjeld, jo mer av driftsinntektene må brukes til å dekke renter og avdrag. I tillegg vil en være mer risikoutsatt i forhold til økte rentenivå.

Gjeldsutvikling

- Bruttoinvesteringer for ca. 658 mill. kr. i økonomiplanperioden
- Lånegjeld 2020: 1,374 mrd.
- Lånegjeld 2024 : 1,614 mrd.
- Lånegjeld uten VA og formidlingslån 2020: 0,921 mrd. kr.
- Lånegjeld uten VA og formidlingslån 2024: 0,918 mrd. kr.
- Økning i netto lånegjeld 2020 til 2024 : 240 mill. kr.

Utvikling renter og og avdrag

	2020	2021	2022	2023	2024
Renter og avdrag (mill. kr.)	79,7	87,8	94,2	101,7	98,5
Renter og avdrag (% av brutto driftsinntekter)	8,5	9,2	10,0	11,1	10,8

Differanse 2020-2024: 18,8 mill. kr

Gebyrer

- Gebyrer og brukerbetalingar øker i tråd med sentrale føringer om makspris samt inflasjonsjustering
- Vann, avløp, feiing, utslipp og kontroll:
Fra 2020 til 2021 foreslås en samlet gebyrreduksjon på rundt -2,7 %
- 2019 til 2024: samlet gebyrøkning kr 1 078, fra kr 8 436 i 2019 til kr 9 514 i 2024.
- Gj.snittlig årlig gebyrøkning på 2,0 %.

Gebyreksempel basert på et årlig vannforbruk på 150 kubikkmeter.

Andre konsekvenser av investeringene

- Renter og avdrag finansieres av frie inntekter
- Driftsutgifter øker
  - FDV-kostnader (forvaltning, drift og vedlikehold av byggene)
  - Bemanning i byggene
- Risiko for økte renter
- Usikre forutsetning om salg av eiendom 81,5 mill. kr i perioden

Effektivisering / innsparing

- Viderefører vedtatte kutt fra gjeldene økonomiplan
  - hhv. 3,2 mill. kr i 2021, 6,6 mill. kr i 2022 og 11,4 mill. kr i 2023
- Nytt effektiviseringskrav på 18 mill. kr

Konsekvenser av effektiviseringskrav

- Reduksjon i antall årsverk, bl.a. ved holde stillinger vakante, redusere overtid og vikarbruk.
- Ingen medarbeidere vil bli sagt opp, men noen medarbeidere vil kunne få endrede oppgaver.
- Ved å sammenlikne regnskapsførte utgifter er budsjettposter knyttet til øvrige driftsutgifter justert noe ned.
  - reduserte utgifter til renhold, oppvarming, forbruksmateriell, vedlikehold vei, annonser, arbeidstøy, redusert husleieutgifter.
  - reise og overnatting i forbindelse med møter og seminarer. Erfaringer med å ta i bruk ny teknologi tilsier at disse kuttene er gjennomførbare.
  - kompetansemidler
  - På noen områder har det vært mulig å øke inntekter, bl.a. i form av forventede økte tilskudd.

- Det er rådmannens vurdering at kuttet er forsvarlig å gjennomføre som kortsiktige tiltak.
- Varige tiltak må gjennomføres som en del av Lillesand 2024
  - innovativt fokus
  - kvalitetssikre endringer i tjenestenivå og tjenestemåter
  - strukturendringer på grunnlag av fremtidig demografisk utvikling

Eiendomsskatt

- For å redusere underskudd i 2021 foreslår rådmannen å øke e-skatt med 1 promille
  - fra 2 til 3 promille på boliger og fritidseiendommer
  - fra 3 til 4 promille på øvrige eiendommer
- Økte inntekter i 2021: 10 mill. kr
- I 2021 legges fram en sak om innretning av eiendomsskatten fra 2024

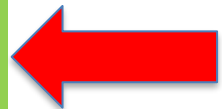
Langsiktige utfordringer

Befolkningsframskriving 2050

Tabell 1 Fremskrevet, prosentvis vekst i forhold til faktiske 2020-tall for ulike aldersgrupper, 2020-2050 (kilde: SSB) Oppdatert

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030	2040	2050
0 år	100	96	95	95	96	97	106	117	110
1-5 år	100	98	92	89	89	89	95	108	104
6-12 år	100	97	96	94	90	86	77	86	91
13-15 år	100	106	111	111	113	115	98	90	102
16-19 år	100	95	93	97	103	108	110	89	99
20-44 år	100	100	100	101	100	100	103	102	98
45-66 år	100	103	103	104	105	106	109	112	113
67-79 år	100	102	106	109	112	113	120	143	151
80-89 år	100	105	111	118	124	136	186	239	304
90 år eller eldre	100	103	103	107	115	107	158	332	471
Sum	100	101	101	102	103	104	107	114	118

Langsiktige økonomiske utfordringer

- Renter og avdrag øker
- FDV- kostnader øker (forvaltning, drift, vedlikehold)
- Bortfall av inntekter når SIO-prosjektet utgår i 2022
- Økende andel eldre i befolkningen, store behov helse og omsorgstjenester
- Sikre tilgang på arbeidskraft
- Sikre økt økonomisk handlingsrom
- Tjenestebehovet vil øke mer enn inntektene

Hvordan møte utfordringene?

Målsetning

1. Sikre en stabil bærekraftig kommuneøkonomi i Lillesand
2. Sikre en arealeffektiv kommunal bygningsmasse
3. Bidra til å oppfylle kommuneplanens tre satsingsområder
  1. Identitet og bærekraftig utvikling
  2. Folkehelse, livsmestring og tilhørighet
  3. Organisasjon for fremtiden

Stortingets behandling

- Stortingets finanskomite avgir innstilling om budsjettrammene 20. november 2020
- Kommunal og forvaltningskomiteen innstiller 1. desember 2020
- Alle komiteenes budsjettinnstillinger ferdigbehandlet i Stortinget innen 15. desember.

- Hva ligger på hjemmesiden:
  - Budsjettdokument
  - Presentasjon
  - Saksframstilling (når den sendes ut)
  - Forslag til gebyrregulativ
- Spørsmål og svar gjøres kjent for hele bystyret
  - spørsmål kan sendes på e-post til økonomisjef med kopi til ordfører, innen 20. nov
  - svar sendes ut via ordfører til hele bystyret